

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคเอดส์เป็นปัญหาสำคัญระดับโลก ทวีป ประเทศ และบุคคลทั่วไปเพราะทำให้สูญเสียทั้งสภาวะเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ด้วยงบประมาณส่วนหนึ่งของประเทศต้องสูญเสียไปกับการรักษาสำหรับผู้ป่วยโรคเอดส์และงานป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ จากรายงานสถานการณ์โรคเอดส์พบว่า มีผู้ติดเชื้อ เอช ไอ วี ทั่วโลก ประมาณ 30.6 ล้านคน ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้อยู่ในประเทศกำลังพัฒนา 12.9 ล้านคน และประเทศที่ติดเชื้อ เอช ไอ วี 5 อันดับแรกของโลก คือ อินเดีย 5 ล้านคน แอฟริกา 2.8 ล้านคน อุกันดา 2.3 ล้านคน ไนจีเรีย 2.2 ล้านคน และเคนยา 2.1 ล้านคน และในทวีปเอเชีย มีผู้ติดเชื้อ เอช ไอ วี 5-7 ล้านคนในประเทศไทยพบผู้ติดเชื้อ เอช ไอ วี ประมาณ 800,000-1,000,000 คน โดยแต่ละวันจะมีผู้ติดเชื้อ เอช ไอ วี เพิ่มขึ้น 400-1000 ราย และประมาณ 1 ใน 4 เป็นวัยรุ่นอายุระหว่าง 15-25 ปี (กองระบาดวิทยา, 2543) จากสถานการณ์การติดเชื้อเอช ไอ วี และผู้ป่วยโรคเอดส์นั้นส่วนใหญ่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งกลุ่มอายุที่พบมากที่สุด คือกลุ่มอายุระหว่าง 20-29 ปี เมื่อพิจารณาถึงระยะฟักตัวของโรคเอดส์ที่ยาวนาน 7-10 ปี แสดงว่าผู้ป่วยโรคเอดส์ในกลุ่มอายุดังกล่าวได้รับเชื้อมาตั้งแต่ยังเป็นเด็กวัยรุ่นและในปัจจุบัน พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นชายเปลี่ยนแปลงจากหญิงขายบริการทางเพศเป็นเพื่อนต่างเพศเพิ่มมากขึ้น (สำนักงานควบคุมโรคติดต่อเขต10, 2541) จากการศึกษาในพื้นที่ 6 จังหวัดภาคเหนือตอนบนพบว่า พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นชายเปลี่ยนแปลงไป คือ ลดการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการแต่มีเพศสัมพันธ์กันเองในกลุ่มเพื่อน และไม่ป้องกันตนเอง (สถานการณ์โรคติดต่อที่เฝ้าระวังในเขต10, 2542) สอดคล้องกับผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงต่อเอดส์ในประเทศไทย พ.ศ.2538-2541 ในกลุ่มทหารเกณฑ์ กลุ่มคนงานชาย กลุ่มคนงานหญิง กลุ่มนักเรียนหญิง กลุ่มนักเรียนชาย และกลุ่มหญิงที่มาฝากครรภ์ มีแนวโน้มของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การมีเพศสัมพันธ์กับชายอื่น หรือหญิงอื่น ที่ไม่ใช่สามีหรือภรรยา หรือหญิงขายบริการทางเพศเพิ่มขึ้นหรืออยู่ในระดับค่อนข้างสูงยกเว้นกลุ่มนักเรียนหญิงมีเพศสัมพันธ์กับชายต่ำกว่าร้อยละ1.0ยัง

พบอีกว่าอายุเฉลี่ยของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกที่อายุ 15 ปี (สุชาติ จันทสิริยากรและคณะ, 2542)ซึ่งยังไม่พร้อมทางด้านชีวภาพ โดยเฉพาะนักเรียนหญิงที่อายุน้อย จะมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ เอช ไอ วี ได้ง่าย (ปริทรรศ ศิลปกิจ, 2540) รูปแบบการมีเพศสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไป ค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์นอกสมรส และอัตราการใช้ถุงยางอนามัยยังต่ำ ส่งผลให้พบ ผู้ติดเชื้อรายใหม่อย่างต่อเนื่อง จากสถานการณ์การมีเพศสัมพันธ์ที่กล่าวมาแล้วนั้นพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยได้มีการเปลี่ยนแปลงไป คือ ผลการศึกษาในช่วง พ.ศ.2526-2533 พบว่าเด็กวัยรุ่นที่มีประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ ประมาณ 1 ใน 3 ใช้ถุงยางอนามัยร้อยละ 33.0-41.0 โดยใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการ ร้อยละ 33.0-35.0 และใช้ถุงยางอนามัยกับหญิงที่ไม่ใช่หญิงบริการทางเพศ ร้อยละ 22.6-25.0 (นฤมล รัตนไพจิตร, 2538) แต่การศึกษาหลังจากปี พ.ศ.2533 เป็นต้นมา พบว่าเด็กวัยรุ่นชายใช้ถุงยางอนามัยกับหญิงขายบริการทางเพศเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 39.4-71.4) และใช้ถุงยางอนามัยกับหญิงที่ไม่ใช่หญิงบริการทางเพศน้อยลง (ร้อยละ 12.1-22.3) (อังสนา บุญธรรม, 2535 ; อัญชลี อติอนุรักษ, 2535 ; กิตติ พุฒิกานนท์, 2537 ; Kantawang, 1994)

สำหรับสถานการณ์เอดส์ในจังหวัดตาก พบผู้ป่วยโรคเอดส์ส่วนใหญ่ติดเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์ (ร้อยละ 56.3) เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุพบว่า มีจำนวนผู้ป่วยในกลุ่มอายุ 20-29 ปี สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ (ร้อยละ 27.9) (งานควบคุมโรคเอดส์และกามโรค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก, มีนาคม 2544) ปัจจัยที่ทำให้ประชากรป่วยเป็นโรคเอดส์สูงสุด ได้แก่การมีเพศสัมพันธ์ คือสูงถึงร้อยละ 73.2 (งานควบคุมโรคเอดส์และกามโรค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก, 2544) ผลการสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ของ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดตากเมื่อพ.ศ 2541 พบว่านักเรียนที่เคยร่วมเพศเป็นนักเรียนชายร้อยละ 36.8 นักเรียนหญิงร้อยละ 0.7 อายุเฉลี่ยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ คืออายุเฉลี่ย 15.3 ปี นักเรียนชายมีเพศสัมพันธ์กับคนรัก หรือเพื่อนสนิทร้อยละ 65.4 ขณะเดียวกันนักเรียนหญิงมีเพศสัมพันธ์กับคนรักหรือเพื่อนสนิทร้อยละ 83.7 นักเรียนชายมีเพศสัมพันธ์กับหญิงขายบริการทางเพศ ร้อยละ 0.9 และไม่ได้ใช้ถุงยางอนามัย (งานควบคุมโรคเอดส์ และกามโรค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก, 2541)

จากสถานการณ์และข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นชายของจังหวัดตาก ส่วนหนึ่งเคยมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ป้องกันตนเองต่อการติดเชื้อเอชไอวี ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของเด็กวัยรุ่นชาย จังหวัดตาก เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและจัดทำโครงการควบคุมโรคเอดส์ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยในขณะที่มีเพศสัมพันธ์ให้เพิ่มมากขึ้น และเพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีแก่เยาวชนไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา (Purpose of the study)

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม ที่มีผลต่อการใช้ถุงยางอนามัยของเด็กนักเรียนชาย
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของเด็กนักเรียนชาย

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาภาคตัดขวาง (Crosssectional Descriptive Study) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของเด็กนักเรียนชายระดับ ปวช. 2 ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ดาก วิทยาลัยการอาชีพบ้านดาก และกรุงเทพมหานครการบัญชีวิทยาลัยถ่มน้ำปิง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

1. ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ หมายถึง สาเหตุ อาการ อาการแสดงเกี่ยวกับโรคเอดส์ และความรู้ในการป้องกันโรคเอดส์
2. การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรคเอดส์ หมายถึง การรับรู้ การคิดได้ ตระหนักถึงรู้สึกถึงความเสี่ยงต่อโอกาสที่จะเป็นโรคเอดส์เนื่องจากพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดโรคเอดส์
3. การรับรู้ถึงความรุนแรงของโรคเอดส์ หมายถึง การรับรู้ คิดได้ และรู้สึกกลัวที่จะติดเชื้อหรือป่วยเป็นโรคเอดส์ รับรู้ถึงความทุกข์ทรมานจากการป่วยเป็นโรคเอดส์ รับรู้ถึงเมื่อป่วยแล้วไม่มียารักษาให้หาย
4. การรับรู้ถึงคุณค่าของการใช้ถุงยางอนามัย หมายถึง การรับรู้ คิดได้ และประเมินถึงประโยชน์และอุปสรรคของการใช้ถุงยางอนามัย
5. ความสะดวกในการมีและใช้ถุงยางอนามัย หมายถึง การหาซื้อได้ง่าย ไม่รู้สึกขัดเงินพิจารณาถึงการคมนาคม สถานที่จำหน่ายหรือจ่ายแจก รวมทั้งการจัดให้มีในสถานบริการนั้น ๆ ได้แก่ การจัดวางถุงยางอนามัยในห้องนอนของโรงแรม สถานบริการทางเพศ โดยการคิดเงินหรือแจกฟรี
6. คำแนะนำของบุคคลใกล้ชิดเกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัย หมายถึง การได้พูดคุยกับบุคคลที่ใกล้ชิด หรือผู้ที่ติดเชื้อโรคเอดส์เกี่ยวกับการใช้ถุงยางอนามัย และปฏิบัติตามคำแนะนำนั้น

7. การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ หมายถึง การได้รับข้อมูล ความรู้เรื่อง โรคเอดส์และถุงยางอนามัย ไม่ว่าจะจากบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือเอกสารต่าง ๆ รวมทั้ง นิทรรศการ

8. พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย หมายถึง การปฏิบัติตัวของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้ ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์เพื่อป้องกัน โรคเอดส์ และ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานควบคุมโรคเอดส์และกามโรคนำผลการศึกษาที่ได้เป็น แนวทางในการวางแผนงานและจัดทำโครงการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เสี่ยงต่อการติดเชื้อ เอช ไอ วี ของเด็กวัยรุ่นชายให้เป็นพฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัยแก่เยาวชนไทย ต่อไป

กรอบแนวคิดในการศึกษา

